קמה: חבית פרק שנים ועשרים שבת

בהמה בגימטריא. אסמכתא בעלמא היא דנ"ב נפקא לן בלא גימטריא כדפי' בקונטרס שובר

אלא לעדות אשה בלבד [מ]איבעיא להו עד מפי עד לעדות בכור מהו רב אמי אסיר ורב אסי שרי א"ל רב אמי לרב אסי והא תנא דבי מנשיא אין עד מפי עד כשר אלא לעדות אשה בלבד אימא לעדות שהאשה כשרה לה בלבד רב יימר אכשר עד מפי עד לבכור קרי עליה מרימר יימר שרי בוכרא [נ]והלכתא עד מפי עד כשר לבכור: חלות דבש: כי אתא רב הושעיא מנהרדעא [ס]אתא ואייתי מתניתא בידיה זיתים וענבים שריסקן מע"ש ויצאו מעצמן אסורין [ע]ור"א ור"ש מתירין אמר רב יוסף גברא יתירא אתא לאשמעינן א"ל אביי טובא קמ"ל דאי ממתניתין הוה אמינא התם הוא דמעיקרא אוכלא ולבסוף אוכלא אבל הכא דמעיקרא אוכלא ולבסוף משקה אימא לא קמ"ל: **מתני'** [ג]כל שבא בחמין מערב שבת שורין אותו בחמין בשבת וכל שלא בא בחמין מערב שבת מדיחין אותו בחמין בשבת חוץ מן המליח הישן [ד](ודגים מלוחין קטנים) [ה]וקוליים האיספנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתן: **גמ'** כגון מאי אמר רב ספרא כגון תרנגולתא דר' אבא ואמר רב ספרא זימנא חדא איקלעית להתם ואוכלן מיניה ואי לא רבי אבא דאשקיין חמרא בר תלתא טרפי איתנסי רבי יוחנן רייק מכותח דבבלאי אמר רב יוסף ולירוק אנן מתרנגולתא דרבי אבא ועוד אמר רב גזא זימנא חדא איקלעית להתם ועבדית כותח דבבלאי שאילו מיניה [ו]כל בריחי מערבא: כל שלא בא בחמין וכו': הדיח מאי אמר רב יוסף הדיח חייב חטאת אמר מר בריה דרבינא אף אנן נמי תנינא חוץ ממליח ישן וקוליים האיספנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתן שמע מינה יתיב רבי חייא בר אבא ורבי אסי קמיה דרבי יוחנן ויתיב רבי יוחנן וקא מנמנם אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי אסי מפני מה עופות שבבבל שמנים א"ל כלך למדבר עזה ואראך שמנים מהן מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שהן עניים מפני מה ת"ח שבבבל מצויינין לפי שאינן בני תורה מפני מה עובדי כוכבים מזוהמין מפני שאוכלין שקצי' ורמשי' [ז]איתער בהו רבי יוחנן אמר להו דרדקי לא כך אמרתי לכם [1]אמור לחכמה אחותי את [ח]אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומרהו ואם לאו לא תאמרהו אמרו ליה ולימא לן מר איזה מהן מפני מה עופות שבבבל שמנים מפני שלא גלו שנאמר [2]שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא אל שמריו ובגולה לא הלך והכא מנלן דגלו דתניא [ט]רבי יהודה אומר נ"ב שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר [3]על ההרים אשא בכי ונהי וגו' מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו בהמ"ה בגימטריא חמשין ותרתין הוו א"ר יעקב א"ר יוחנן כולן חזרו חוץ מקוליים האיספנין [י]דאמר רב הני מדרי דבבל מהדרי מיא לעין עיטם והאי כיון דלא שריר שדריה לא מצי סליק מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שלא היו באותה קללה דכתיב [4]והשבתי כל משושה חגה חדשה ושבתה וכל מועדה וכתיב [5]חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטורח [כ]מאי היו עלי לטורח א"ר אלעזר אמר הקב"ה לא דיין לישראל שחוטאין לפני אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזירה קשה אביא עליהן א"ר יצחק אין לך כל רגל ורגל שלא באתה בולשת לציפורי ואמר רבי חנינא אין לך כל רגל ורגל שלא בא לטבריה אגמון וקמטון ובעל זמורה מפני מה ת"ח שבבבל מצויינין לפי שאינן [מא] בני מקומן דאמרי אינשי במתא שמאי בלא מתא תותבאי [6]הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שבבבל שעושין ציצין ופרחים לתורה מפני מה עובדי כוכבים מזוהמין שלא עמדו על הר סיני שבשעה שבא

מיא לעין עיטם. מדרונות שבבבל מחזירין מים הנשפכים בהן לעין עיטם שהוא מקום גבוה שבא"י [זכמיס נד:] שאותו מעיין מביא מים לבית טבילת כה"ג ביום"כ דמתוקן בחומת עזרה על גבי שער המים כדאמרינן בסדר יומא (דף לא.) עין עיטם גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמות והיאך מחזירין שיש בפרת סילונות וסולמות למטה מן הקרקע [ט](היס) ודרך אותן סולמות מחזירין המים לא"י וחוזרין ונובעין במעיינות והדגים חזרו דרך אותן סולמות שנוחים להעלותן יותר מדרך פרת עצמו: **והאי.** קוליים האספנין: **כיון דלא שריר שדריה.** אין קשה שדרה שלו: **לטבריה.** לבוז ולהטיל עליהם עול ולא שמתכוונין לבטלן משמחת הרגל אבל הקללה גרמה לכך: **קומטון.** [מ]לשון לעז הוא שלטון: **בולשת.** חיל המלך: ציפורי וטבריא מא"י: **שאינן במקומם.** שמא"י גלו לשם והגולה למקום נכרי מצייר עצמו במלבושים שיהא חשוב: **במתא שמאי.** בארץ ישראל: **תותבאי.** כבודי תלוי בשמלתי. שמלתו מתרגמינן תותביה (שמות כב) : **ציצין.** למחין: **הבאים.** אותן של יעקב שיבאו לבבל ישרשו ויעשו ציצין ופרחים לתורה. וסייעתא אתיא לר' יוחנן דטעמא דמצויינין לאו לפי שאינן בני תורה כדרבי אבי אלא לפי שאינן במקומן: כשבא

לעדות אשה. לומר לאשה מת בעליך דאקילו בה רבנן משום עיגונא וכל המקדש אדעתא דרבנן [ו] מקדש [מ] ואפקועי רבנן לקדושין מיניה: **לעדות בכור.** בכור ביד כהן כשנתנו ישראל לו אלא ואירע לו בו מום קי"ל בבכורות (דף לה.) נחשדו כהנים להטיל מום בבכור ואין נאמן לומר מום זה נפל בו מאליו וצריך להביא עדים ואמרינן התם [נע"ב] דאשה כשרה לעדות זו: **אימא לעדות שהאשה כשרה לה.** והאי נמי כשרה לה: **גברא יתירא.** ר"ש דמתני' ר"א תנן בה: **אתא לאשמעינן.** בתמיה כלומר מה בא ללמדנו אם לא זאת: **מתני' כל שבא בחמין.** כלומר שנתבשל: **שורין אותו בחמין.** כדי שיהא נמוח: **וכל שלא בא בחמין.** כגון בשר יבש שאוכלין אותו חי ע"י הדחק: **מדיחין אותו.** ולא אמרי' זהו בישולה. אבל לא שורין: **חוץ מן המליח ישן.** דג מליח של שנה שעברה: **וקוליים האיספנין.** שם דג שאוכלין אותו מחמת מלחו ע"י הדחה בחמין. והנך אפילו הדחה נמי לא שזהו גמר מלאכתן והוי בשול: **גמ' כגון מאי.** הוי בא בחמין שחוזרין ושורין אותו בחמין: **תרנגולתא דר' אבא.** מבשלה ושורה אותה ימים רבים בחמין למחות מאליה ואוכלה לרפואה: **בר אלפא טרפי.** בן ג' שנים: **אתנוסי.** הייתי נאנס להקיא ממחמת מיאוס: **רייק.** רוקק מכותחא דבבלאי כשזוכרו שהיה מאוס בעיניו: **אמר רב יוסף הו'.** קשה היה בעיניו שנמאסין בני בבל על בני ארץ ישראל אמר אנו נמי יש לנו לרוק מתרנגולתיה דר' אבא שהם אוכלים: **ועוד.** כותח אינו מאוס כל כך בעיני שאר בני מערבא: **דהא אמר רב גזא הו'.** ושאילו מייניה אותו כותח: **בריחי.** חוליס: **הדיח.** קוליים מאי: **חייב חטאת.** דהוי בישול: **מפני מה עופות שבבבל שמנים.** משל א"י: **לך.** לכה לך אלא שקילר הלשון: **למדבר עזה.** והיא מא"י: **מועדים שבבבל שמחים.** רגילים לשמוח במועדים יותר מא"י: **מפני שהם עניים.** וכל השנה אין להם שמחה במאכל ומשתה ואין להם מרגוע ממלאכה לפיכך במועדים כל שמחתם: **מצויינין.** מציינין עצמן בלבושים נאים: **מצויינין.** מקושטין: **שאינן בני תורה.** כל כך לכבדם כבני ארץ ישראל מחמת תורתם מכבדים אותם מחמת לבושיהן שנראין חשובים: **דרדקי.** בחורים שלא הגיעו לסברא: **מפני שלא גלו.** העופות כמו אותן של א"י כדאמרינן לקמן: **שאנן מואב מנעוריו וגו'.** סיפיה דקרא על כן עמד טעמו בו אלמא הגולין מפיגין טעמן ושמנן: **נ"ב שנה.** משגלו בימי לדקיה בחרבות ירושלים עד שנפקדו בימי כורש ואז עלו מהם לייסד את הבית י"ח שנים קודם גמר הבנין שהיה לסוף ע' שנה בשנת שתים לדריוש כדאמרי' במגילה (דף יא.): **וכולן חזרו.** הבהמות ועופות ולף הדגים חוץ מן קוליים האספנין וכולן חזרו דהא עד בהמה כתיב ומכלל דמכאן ואילך הדור חוץ מקוליים כדמפרש: **הני מדרי דבבל מהדרי מיא לעין עיטם.** מדרונות שבבבל מחזירין מים הנשפכים בהן לעין עיטם שהוא מקום גבוה שבא"י [זכמיס נד:] שאותו מעיין מביא מים לבית טבילת כה"ג ביום"כ דמתוקן בחומת עזרה על גבי שער המים כדאמרינן בסדר יומא (דף לא.) עין עיטם גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמות והיאך מחזירין שיש בפרת סילונות וסולמות למטה מן הקרקע [ט](היס) ודרך אותן סולמות מחזירין המים לא"י וחוזרין ונובעין במעיינות והדגים חזרו דרך אותן סולמות שנוחים להעלותן יותר מדרך פרת עצמו: **והאי.** קוליים האספנין: **כיון דלא שריר שדריה.** אין קשה שדרה שלו: **לטבריה.** לבוז ולהטיל עליהם עול ולא שמתכוונין לבטלן משמחת הרגל אבל הקללה גרמה לכך: **קומטון.** [מ]לשון לעז הוא שלטון: **בולשת.** חיל המלך: ציפורי וטבריא מא"י: **שאינן במקומם.** שמא"י גלו לשם והגולה למקום נכרי מצייר עצמו במלבושים שיהא חשוב: **במתא שמאי.** בארץ ישראל: **תותבאי.** כבודי תלוי בשמלתי. שמלתו מתרגמינן תותביה (שמות כב) : **ציצין.** למחין: **הבאים.** אותן של יעקב שיבאו לבבל ישרשו ויעשו ציצין ופרחים לתורה. וסייעתא אתיא לר' יוחנן דטעמא דמצויינין לאו לפי שאינן בני תורה כדרבי אבי אלא לפי שאינן במקומן: כשבא

רב ספרא כגון תרנגולתיה דר' אבא שהיתה מלוחה ביותר וכשמבקשין לאוכלה שורין אותה במים חמין. אמר רב ספרא כגון זו התרנגולת אם הובאה בחמין מלפני השבת מותר לשרותה בחמין בשבת ולאוכלה, ואם לאו אסור לשרותה ומותר להדיחה. והמליח הישן וקוליים האיספנין אם לא הביאם בחמין מלפני השבת אפילו להדיחן בשבת אסור, ואם עבר והדיחן חייב חטאת שגמר מלאכה. **פי'** מכותא, מכותתא היא. ויש מי שאומר כותא כותחא היא. **בריחי במערבא,** חולים שבמערב.

אלא לעדות אשה בלבד. כשאמר כי מת בעלה התירוה בית דין לינשא ואע"פ (שהמועט) [שהמעיד] העתיק דבר זה מזולתו, וכמו שביארנו דבר זה בפרק אשה שהלך בעלה וצרתה (דף קכב) והוחזקו להיות משיאין עד מפי עד וכו'. **עד מפי עד בבכור מהו.** עיקר דיליה במסכת בכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לה) דתניא ר' יהושע בן קפוסאי אומר בכור בי כהן צריך ב' מן השוק להעיד עליו, רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו בנו ובתו. ואמרו הילכתא כרבן שמעון ודוקא בנו ובתו אבל אשתו לא מאי טעמא אשתו כגופו דמיא. ועוד אמרו איבעיא להו עד מפי עד מהו לעדות אשה כשירה לו. וכבר נתברר לנו שבתו כשירה, והואיל ואשה כשירה לעדות בכור עד מפי עד נמי כשר לעדות בכור. וכן [נ]פסקה ההלכה. וזה שאמרו בבכור בהמה, אבל בבכור אדם לא [ד]גרסינן בפרק י' יוחסין (דף עד) ג' נאמנין על הבכור חיה ואמו ואביו, חיה לאלתר אמו כל ד', אביו לעולם. **כגון תרנגלתיה דר' אבא.** כך פירשה אדוננו האי גאון ז"ל תרנוגלת שמבשלין אותה ומרציאין אותה מהמרק וממלאין אותה בחבלין, וכשרוצה לאכול ממנה שורין אותה במים חמים ואוכלים אותה כאילו היא חמה. סליק **פרק חבית**

ב א מיי' פ"ג מהלכות בכורות הלכה טו סמג עשין ריא טוש"ע יו"ד סימן שיב סעיף ה:
כא ב מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה טז טור שו"ע או"ח סימן רנב סעיף ה וסי' שכ סעיף ב:
כב ג מיי' פכ"ב שם הלכה ח סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שיח סעיף ד:
כג ד מיי' פ"כ מהלכות סנהדרין הלכה ז סמג עשין מו טור שו"ע חו"מ סימן י סעיף ח:

הגהות הב"ח

(**מ**) גמ' לפי שאינן במקומן כל"ל ותיבת בני נמחק:

מוסף רש"י

אלא לעדות אשה. שמת בעלה במדינת הים (בכורות לו.). **לעדות בכור.** להעיד שלא הטיל בו מום זה בכורה (שם). **לעדות שהאשה כשרה לה בלבד.** ועדות בכור נמי אשה כשרה (שם). **אימר שרי בוכרא.** יימר המתיר בכורות, לשון גלגל (שם). **כל שבא בחמין.** כל מליח שבא בחמין מע"ש, מוחין ושורין אותו בחמין בשבת, ואין בו משום תיקון שהרי נתקן כבר (לעיל לט.). **מדיחין.** שלין זה גמר מלאכתו, אבל לא שורין (שם). **וקוליים האיספנין.** דג שקורין טוניא (שם). **נ"ב שנה לא עבר איש ביהודה.** נ"ב שנה היה ממרכות ירושלים בגלות לדקיהו עד פקידת כורש שעלו לבנות הבית, שהרי לסוף ע' שנה לגלות יהויקים היתה הפקידה, כמו שבינינו במגילה (יא:) וי"ח שנה היה מכיבוש יהויקים עד חרבות ירושלים, דאמר מר גלו בשבע גלו בשמונה גלו בשמונה עשרה גלו בתשע עשרה, ופירושו גלה יכניה בשבע לכיבוש יהויקים שהוא שמונה בחרבות ירושלים בשמונה עשר לכיבוש יהויקים, שהוא תשע עשרה לבבוכדנצר, דאמר מר שנה ראשונה כיבש ניבוכ[ד]נצר עליה, וכיבש יהויקים (יומא נד.). **הני מדרי דבבל.** מקומות מדרון שבבבל (ברכות מד:). **מהדרי מיא לעין עיטם.** שבו כ"ג טובל ביום"כ כדאמרינן במס' יומא בפ"ג (שם).

רב נסים גאון

אלא לעדות אשה בלבד. כשאמר כי מת בעלה התירוה בית דין לינשא ואע"פ (שהמועט) [שהמעיד] העתיק דבר זה מזולתו, וכמו שביארנו דבר זה בפרק אשה שהלך בעלה וצרתה (דף קכב) והוחזקו להיות משיאין עד מפי עד וכו'. **עד מפי עד בבכור מהו.** עיקר דיליה במסכת בכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לה) דתניא ר' יהושע בן קפוסאי אומר בכור בי כהן צריך ב' מן השוק להעיד עליו, רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו בנו ובתו. ואמרו הילכתא כרבן שמעון ודוקא בנו ובתו אבל אשתו לא מאי טעמא אשתו כגופו דמיא. ועוד אמרו איבעיא להו עד מפי עד מהו לעדות בכור, אמר ליה תני אלא לעדות אשה כשירה לו. וכבר נתברר לנו שבתו כשירה, והואיל ואשה כשירה לעדות בכור עד מפי עד נמי כשר לעדות בכור. וכן [נ]פסקה ההלכה. וזה שאמרו בבכור בהמה, אבל בבכור אדם לא [ד]גרסינן בפרק י' יוחסין (דף עד) ג' נאמנין על הבכור חיה ואמו ואביו, חיה לאלתר אמו כל ד', אביו לעולם. **כגון תרנגלתיה דר' אבא.** כך פירשה אדוננו האי גאון ז"ל תרנוגלת שמבשלין אותה ומרציאין אותה מהמרק וממלאין אותה בחבלין, וכשרוצה לאכול ממנה שורין אותה במים חמים ואוכלים אותה כאילו היא חמה. סליק **פרק חבית**

תורה אור השלם

1 אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ
וּמוֹדָע לַבִּינָה תִּקְרָא:
משלי ז ד
2 שַׁאֲנַן מוֹאָב מִנְּעוּרָיו
וְשָׁקֵט הוּא אֶל שְׁמָרָיו וְלֹא
הוּרַק מִכְּלִי אֶל כְּלִי וּבַגּוֹלָה
לֹא הָלָךְ עַל כֵּן עָמַד טַעְמוֹ
בּוֹ וְרֵיחוֹ לֹא נָמָר:
ירמיהו מח יא
3 עַל הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי
וָנְהִי וְעַל נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה
כִּי נִצְתּוּ מִבְּלִי אִישׁ עֹבֵר
וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל מִקְנֶה מֵעוֹף
הַשָּׁמַיִם וְעַד בְּהֵמָה נָדְדוּ
הָלָכוּ:
ירמיהו ט ט
4 וְהִשְׁבַּתִּי כָּל מְשׂוֹשָׂהּ
חַגָּהּ חָדְשָׁהּ וְשַׁבָּתָהּ וְכָל
מוֹעֲדָהּ:
הושע ב יג
5 חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם
שָׂנְאָה נַפְשִׁי הָיוּ עָלַי לְטֹרַח
נִלְאֵיתִי נְשֹׂא:
ישעיהו א יד
6 הַבָּאִים יַשְׁרֵשׁ יַעֲקֹב יָצִיץ
וּפָרַח יִשְׂרָאֵל וּמָלְאוּ פְנֵי
תֵבֵל תְּנוּבָה:
ישעיהו כז ו

רבינו חננאל

בלבד, לא קשיא הא דר' יוחנן. ז) ושאר פירות דוולתי זיתים וענבים סלקא שמעתא כר' יהודה דאמר לאוכלין היוצא מהן מותר, למשקין היוצא מהן אסור. והא דתניא סוחטין בפגים ובפרישין ובעוזרדין אבל לא ברמונים, דשל בית מנשיא בן מנחם היו סוחטין ברמונים, אמר רב נחמן הלכה כשל בית מנשיא בן מנחם. וסלקא שמעתא דאסור לסחוט ברמונים בשבת. והא דתני אין עד מפי עד כשר אלא לעדות אשה בלבד, אוקימנא לעדות [נ"א: בעדות] שהאשה כשירה לה. והילכתא עד מפי עד כשר לבכור. פי', עד מפי עד נאמן להעיד על בכור בהמה טהורה, המום שיש בו אפילו [ש]זה [נ"א: אעפ"י] שראוי לבוא בידי אדם הוא, לא נפל בו מידי אדם. ובזו העדות החכם מתירו להאכל במומו, וכ"ש בעדות גדולה מזו. ומפורש כך בבכורות פרק כל פסולי המוקדשין, וסלקא שמעתא התם דהלכתא כרשב"ג דאמר אפילו בנו ובתו נאמנים. ויש מי שאומר כי עד מפי עד נאמן בבכור אדם, וטעות הוא בידו. **חלות דבש שריסקן מע"ש ויצאו מעצמן אסורין ור' אלעזר מתיר.** כי אתא רב הושעיא מנהרדעא אתא ואייתי מתניתא בידיה, זיתים וענבים שריסקן מע"ש ויצאו מעצמן אסורים, ור' אלעזר ור"ש מתירין. והא מתניתא מסייעא נמי לר' יוחנן. **מתני' כל שבא בחמין מלפני השבת וכו'.** ומיבעיא לן כגון מאי, ואמר

ז) [גרסה דר"ל דתנא דמי מנשה לא כו' למעט רק שאר פירות אבל לא כבשים ושלקות אך לשון לריכה תיקון קצת. ועי' בריטב"ף כאן].

ז) בכורות לו. ע"ש, ב) נעיל יט:, ג) נעיל לט., ד) נ"ש ל"ג, ה) [דג שנמקומות האספניא ושמו בלשון הקודש שיטוטא עניון עכך אספנין], ו) [עי' נעיל כא.], ז) ב"ב טז:, ח) סנהדרין ז:, ט) [יומא נד.], י) בכורות מד:, כ) [מגילה לא:], ל) [ועי' שבות יעקב חלק ב' סימן קטז], מ) [יבמות ל:], נ) [רש"ל ממ"ז], ס) לשון קומטוטו כמו קומוס ולשון רומי הוא עי' רש"י סוטה יד. ד"ה גסטולת,

כשבא נחש על חוה. כשנתן לה עצה לאכול מן העץ בא עליה דכתיב (בראשית ג) הנחש השיאני לשון נשואין: **גריס מאי.** שלא היו על הר סיני מהיכן פסקה זוהמת: **מזלייהו הוו.** בסיני. וכל שעמדו על הר סיני נתקדשו ונטהרו ונתרפאו מכל מוס ומף עורים ופסחים שהיו בישראל כדתניא בספרי: **ופליגא.** הא דאמרן דלא פסקה זוהמא עד סיני: **מתני' שובר אדם חבית.** מלאה גרוגרות בסכין או בסייף לאכול ממנה גרוגרות דאין במקלקל שום איסור בשבת: **ובגבד שלא יתכוין לעשות כלי.** לנוקבה יפה בפתח נאה: **אין נוקבין מגופה.** הדבוקה (ג) בפה החבית לעשות נקב אלא נוטל את כולה אבל כי נקיב לה מתקן פתחא: **וחכמים מתירין.** דאין דרך פתח לחבית בכך: **ולא יקבנה מצידה.** בגמרא מפרש לה: **שהוא ממרח.** ויש כאן משוס ממחק: **בערב.** מדינה[ד]: **מחטאת.** שמא מירח השעוה לדובקה בדופני הכלי סביב הנקב: **גמ' לא שנו.** דשובר החבית ומטלטל הסייף לכך: **אלא בדרוסות.** שהגרוגרות דרוסות בעיגול וחותכין ממנו בקורדום או בסייף ואיידי דמטלטל סייף לחתוך גרוגרות תבר ביה נמי לחבית: **אבל מפורדות.** שא"ל לחתכן לא יטלטל סייף לשבור החבית (ד) דמתני' ר' נחמיה דאמר אין כלי ניטל אלא לתשמיש המיוחד לו כדמוקי לקמן: **ואינו חושש.** ואע"ג דיין לאו למתחכיה קאי: **רבנן היא.** דפליגי אדר' נחמיה ואמרי כל הכלים ניטלים לצורך ושלא לצורך: **חוטנות.** כלי של כפות תמרים ועושין[ה] כמין סלים ונותנים לתוכן תמרים רעים להתבשל: **מסיר.** אם הכסוי קשור בחבל: **אבל לא מפקיע.** סותר שרשרות החבל בכלי: **ולא חוסך.** דאין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו וסכין אינו עשוי לכך: **למיברז.** לתחוב פויינדור"א בלע"ז: **בבורטיא.** ברומח לתוחבו בדופנייה לנקוב: **לעין יפה.** להרחיב מולא היין בנקב גדול מדלא נקיב ליה כדרך הנוקבין נקב עגול ויפה: **הפס ודאי לעין יפה קמיכוין.** שמרחיב פיה למטה ממגופתה כדקתני מתיז את ראשה. שפת פיה: **לפתוחי מיפתח.** יטול מגופתה: **למעלה.** בראש המגופה התם הוא דשרו רבנן דלאו אורחא למיעבד פתחא התם אלא נוטל כל המגופה: **אבל מלדה.** זמנין דעבדי לה משוס פתחא ואינו רולה לפותחה למעלה שלא יפול עפר או פסולת ביין: **היינו דקתני ולא יקבנה מצדה.** ואמגופה קאי ודברי הכל: **מחלוקת מן הצד.** התם הוא דקאסר רבי יהודה משוס דאיכא דעבדי ליה פתחא: **אין נוקבין נקב חדש.** בכלי: **נקב ישן.** שנסתם דכי חוזר ופותח לאו כעושה פתח הוא שהרי עשוי ועומד וסתימתו לאו כלום: **אוסופי נמי קמתקן פתחא.** שמרחיבו ויש כאן משוס גמר מלאכה: **הבלא.** סרחון שלא ימותו התרנגולין: **ואם בא להוסיף מוסיף.** ולא גזרינן דילמא אתי לאוסופי בלול של תרנגולין דלא מוסיף איש עליה: משוס להוסיף מוסיף ודאי בלול של תרנגולים לא אתי לאוסופי משום

[ד]שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן עובדי כוכבי' שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי גרים מאי א"ל אע"ג דאינהו לא הוו מזלייהו הוו דכתיב [1]את אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה וגו' ופליגא דר' אבא בר כהנא דא"ר אבא בר כהנא עד שלשה דורות לא פסקה זוהמא מאבותינו אברהם הוליד את ישמעאל יצחק הוליד את עשו יעקב הוליד י"ב שבטים שלא היה בהן שום דופי: **מתני'** [ה]א**שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי ואין נוקבין מגופה של חבית דברי ר' יהודה** [ו]**וחכמים** [2]**מתירין ולא יקבנה מצדה ואם** [3]**היתה נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שהוא ממרח אמר ר' יהודה** [ז]**מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחטאת: גמ'** א"ר אושעיא ל"ש אלא דרוסות אבל מפורדות לא ומפורדות לא מיתיבי ר' שמעון בן גמליאל אומר מביא אדם את החבית של יין ומתיז ראשה בסייף ומניחה לפני האורחים בשבת ואינו חושש היא רבנן [ח] מתני' רבי נחמיה היא ומאי דוחקיה דרבי אושעיא לאוקמי מתניתין כרבי נחמיה ובדרוסות לוקמה במפורדות ורבנן אמר רבא מתני' קשיתיה מאי איריא דתני גרוגרות ליתני פירות אלא ש"מ בדרוסות תניא חדא [ט]חותלות של גרוגרות ושל תמרים מתיר ומפקיע וחותך ותניא אידך מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך לא קשיא הא רבנן הא ר' נחמיה [י]דתניא ר' נחמיה אומר אפי' תרווד ואפילו טלית ואפילו סכין אין ניטלין אלא לצורך תשמישן [א] בעו מיניה מרב ששת [ט]מהו למיברז בבורטיא בשבתא לפיתחא קמיכוין ואסיר או דילמא לעין יפה קמיכוין ושרי א"ל [יא]לפיתחא קא מכוין ואסיר מיתיבי רשב"ג אומר [יב]מביא אדם חבית של יין ומתיז ראשה בסייף התם ודאי לעין יפה קמיכוין הכא אם איתא דלעין יפה קמיכוין לפתוחי מיפתח: אין נוקבין מגופה וכו': אמר רב הונא מחלוקת למעלה [יג]אבל מן הצד דברי הכל אסור והיינו דקתני לא יקבנה מצדה ורב חסדא אמר מחלוקת מן הצד אבל על גבה דברי הכל מותר והא דקתני לא יקבנה מצדה התם בגופה דחבית תנו רבנן [יד]אין נוקבין נקב חדש בשבת ואם בא להוסיף מוסיף ויש אומרים [טו]אין מוסיפין ושוין שנוקבין (טז) נקב ישן לכתחילה ותנא קמא מאי שנא מנקב חדש דלא דקא מתקן פיתחא אוסופי נמי קא מתקן פיתחא אמר רבה [יד]דבר תורה כל פתח שאינו עשוי להכנים ולהוציא אינו פתח ורבנן הוא דגזור משום לול של תרנגולין [יט]דעביד לעיולי אוירא ולאפוקי הבלא ואם בא

משוס

שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות. בגמרא מוקי לה בדרוסות לרבי נחמיה אבל לרבנן דרבי נחמיה שרי אפילו מפורדות ותימה לרבי מהא דתנן בפרק בכל מערבין (עירובין דף לד: ושם) גבי עירוב נתנו במגדל ונועל בפניו ואבד המפתח הרי זה עירוב ופריך בגמרא אמאי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא ומשני רב ושמואל דאמרי תרוייהו הכא במגדל של (ט) בנין עסקינן ור"מ היא כו' ואמאי מבעי ליה לאוקמא הכי ומעיקרא נמי מאי קאמר והלא יכול לשבר ולפתוח את המגדל וליטול את העירוב כי היכי דהכא שרי לשבר החבית וליטול הגרוגרות ואם בא לחלק בין נטילת העירוב לנטילת הגרוגרות א"כ קשה היכי מוקי לה התם כר' מאיר ונראה דהתם אסור לשבר את המגדל והכא דשרי לשבר את החבית משום דמיירי במוסתקי כדמוקי לה בבילה פרק המביא כדי יין (דף לג: ושם) ומפ' רש"י התם דהיינו חבית שבורה ומדבקין שבריה בשרף של עץ שעושה ממנו זפת וקורין ריישנ"א ומש"ה דוקא חבית שרי דמחמת גריעותו לא חיים עליה וליכא למיחש שמא יתכוין לעשות כלי וכן כולה שמעתא דהכא במוסתקי ואע"ג דהתם בבילה לא מוקמינן הכי אלא לר"א דפריך ולית ליה לר"א הא דתנן שובר אדם את החבית כו' ועלה משני מתני' במוסתקי מ"מ אפילו לרבנן מיבעי לאוקמי הכי דרבנן לא פליגי אדר"א דקאמר לא יקטמנו פי' לא יקטוס את ההדס להריח בו אלא משום דאיכא סברא ליה דבקטיימת קיסם חייב חטאת כשקוטמו לחלות בו שיניו[א] וא"כ אי לא מוקמינן לה במוסתקי עלייהו איכא למיפרך ולית להו הא דתנן כו' הלכך מיבעי לן למימר דאליבא דכולהו מיירי מתניתין במוסתקי והשתא אתיא שמעתא שפיר. מ"ר. וגמ' ירושלמי בפרק בכל מערבין מצאתי הדא דתימא במגדל של אבן אבל במגדל של עץ נעשה כשובר החבית לאכול ממנה גרוגרות[ב]:

מתיר ומפקיע וחותך. אומר רבי מההיא דעירובין (דף לד:) יש ללמוד דהא דאמרינן (בילה דף לא:) חותמות שבכלים מתיר ומפקיע וחותך היינו כגון דקטיר במיתנא אבל פותחת של עץ ושל מתכת אסור לשבר ולהפקיע מדקשיא ליה התם אמאי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר דפשיטא ליה שאינו יכול להפקיע הפותחת וליטול העירוב אע"פ שסתם מגדל שבכל הש"ס הוא כלי כמו הלד לבי לבית ולפור למגדל וכי ההיא דבריש כל הכלים (לעיל קכב:) ובמסקנא נמי לא בעי לאוקומי אלא בקטיר במיתנא דהיינו דוקא חותמות שבכלים אבל דבר שהוא חזק כעין פותחת לא הוה שרי ת"ק.[ג] מ"ר[ט]:

הא רבנן **והא ר' נחמיה.** תימה לי אמאי לא מוקי תרוייהו כר' נחמיה והא דקתני מתיר מפקיע וחותך ביו"ט והא דקתני מתיר אבל לא מפקיע וחותך בשבת דאיכא תנא דס"ל הכי אליבא דר' נחמיה בבילה בפ' המביא כדי יין (לב:) י"ל דניחא ליה למימר חדא כרבנן מדנימא תרוייהו כר' נחמיה:

משוס

כד א מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ב סמג לאוין קס טוש"ע או"ח סימן שיד סעיף ח:

כה ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

כו ג מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעיף יא:

כז ד שם סעיף ח:

כח ה ו ז מיי' שם הל' ג טור שו"ע שם סעיף ו:

כט ח ט מיי' שם הל"א טוש"ע שם סעיף א:

ל י מיי' שם הל"א ופ"י הלכה טז סמג שם:

לעזי רש"י

פויינדור"א [פוינדר"א]. לנקב.

רבינו חננאל

מתני' **שובר אדם את החבית לאכול ממנה גרוגרות כו'.** א"ר הושעיא לא שנן] שובר את החבית לאכול ממנה גרוגרות אלא דרוסות, אבל מפורדות אינו שובר החבית, אלא מוציא גרוגרות ואוכל ואינו שובר. ואוקימנא למתניתין כר' נחמיה מדקתני גרוגרות ולא קתני פירות. **והא** דתניא רשב"ג אומר מביא אדם חבית של יין ומתיז ראשה בסייף ומניחה לפני האורחים בשבת ואינו חושש, לרבנן. וכן הא דתני חותלות של תמרים ושל גרוגרות (ו)מתיר ומפקיע וחותך, לרבנן. **והא** דתני מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך, ר' נחמיה דאמר אפילו תרווד ואפילו טלית אין ניטלין אלא לצורך תשמישן. **בעי מיניה מרב ששת מהו למיברז בבורטיא.** פי' לנקוב חבית ברומח, ויש שאומר במקדח. ומסקנא לפיתחא קא מיכוין ואסיר. **פיס'** אין נוקבין מגופה של **החבית.** פי' מגופה כסוי החבית, דברי ר' יהודה, וחכמים מתירין והלכה כחכמים. **והני** מילי שיהא הנקב בגג הכסוי אבל לנקב נקב מצד הכסוי אסור, כדתנן לא יקבנה מצדה שהוא דברי הכל, וכרב הונא דהילכתא כוותיה דהוא לגביה דרב חסדא רבו וליתא לדרב חסדא. **ת"ר אין נוקבין נקב חדש בשבת ואם בא להוסיף מוסיף.** ואקשינן עלה למה אסור לנקוב נקב חדש שנמצא מתקן פתח, גם בהוסיפו בנקב ומרחיבו נמצא מתקן פתח, שאילו לא היה קטן ואינו יכול לקלח בזינוק לא היה מרחיבו, והנה מתקן פתח, ולמה מותר. **ופרי"ק** רבא מן התורה כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו חשוב פתח, ואלו הנקבים כולן אין מכניסין בהן אלא להוציא הן עשויין בלבד ומותרין. ורבנן גזרו על כל נקב מפני שלא יפתחו נקב בבית התרנגולין, והוא הנקרא לול של תרנגולים כדכתיב ובלולים יעלו, וזה לול של תרנגולים עשוי להכניס רוח ולהוציא החמות והוא כמין פתח ואסור, ומפני שהוא פתח גמור אסור מן התורה, גזרו על כל נקב. אבל ההרחבה שאין אדם מרחיב בלול של תרנגולים

תורה אור השלם

1 כִּי אֵת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם:

דברים כט יד

הגהות הב"ח

(א) גמ' הסיא רבנן היא מתמיהין: (ב) שם בנקב ישן: (ג) רש"י ד"ה אין נוקבין וכו' הדבוקה בפי החבית: (ד) ד"ה אבל מפורדות וכו' החבית הס"ד ואח"כ מ"ר ואינו מושם וכו' קאי הס"ד ואח"כ מ"ר היהא רבנן הוא וכו' ואלא לצורך הס"ד ואח"כ מ"ר מתני' ר' נחמיה היא דאמר אין כלי וכו' לקמן הס"ד ואח"כ מ"ר חותלות וכו' תמרים ועשוין כמין סלים: (ה) תוס' ד"ה שובר וכו' כמגדל של לבנים עפקי':

גליון הש"ם

גמ' מהו למיברז בבתיא. ע"ל דף מח ע"ב תוס' ד"ה וכי מה בין:

הגהות הגר"א

[א] גמ' בעו מיני' מרב ששת מהו למיברז. נ"ב ר"ל במקום שנקב אסור אם כרומח מותר טור:

מוסף רש"י

ישראל שעמדו על הר סיני. ומתקנו מכל מוס כדכתיב (שה"ש ד) כולך יפה רעיתי ומום אין בך (עי' בב:). **שובר אדם את החבית.** מגופה שם בה גרוגרות ואוכל, ובגבד שלא יתכוין ליפות הסכיה להיות לה לפה שתהא עוד כלי (ביצה לג:). **חרושני** לו מחטאת. מושמני לומר מייב חטאת הוא (לעיל קכא.). **ומתיז ראשה בסייף.** לפתוח את החבית (מכות ג:).

מוסף תוספות

א. אבל מודו דאיסורא איכא, והכא שרינן לכתחילה. תוס' כלא"ש. ב. משמע דבלא מוסתקי נמי שרי בכלי של עץ. תוס' עירובין לד: ד"ה ואמאי ועי' מהרש"ל. ג. דבכלי נמי יש בנין וסתירה. תוס' עירובין לה. ד"ה בעי.

קמו: חבית פרק שנים ועשרים שבת

משום ריחשא. ואטו פתחא אחרינא דליכא למיחש לריחשא לא גזרינן דדוקא אטו זול של תרנגולין גזרינן דלא מסקי אינשי אדעתייהו שיהא עשוי להכניס ולהוציא:

פרק פצימיו מטמא כל סביביו. פי' בקונטרס כל סביביו ד' אמות כקבר ואין נראה לזקיני הרב ר' שמשון ז"ל דכיון דמסיימי מחילתא ולית לן למיחש שמא יעלה על הבית ויאהיל עליו ולא ידע לית לן למימר דמטמא ד' אמות כל סביביו כדמוכח בסוטה פרק משוח מלחמה (ד' מד.) גבי חלר הקבר העומד בתוכה טהור הני מילי חלר הקבר דמסיימא מחילתא אבל מת בעלמא תפיס ומשמע דבמת נמי היכא דמסיימא[א] לא נטמא כל סביביו ד' אמות אלא נראה לו דהכי פי' זיזין באותו בית שבולטין מחוץ לבית מכל לד ויש בהם פותח טפח בכל אחד אם הבית סתום ועדיין נראית בו צורת הפתח[ב] אינו מטמא שסתמו של מת עומד לצאת דרך הפתח פרץ פצימיו וחזר ובנאו כשאר כותל ולא נותר בו כלל פתח מטמא כל סביביו דכל חד וחד איכא לספוקי דילמא דרך אותו מקום יצא מן הבית[ג] מיהו לאו פירכא היא כולי האי מה שהקשה לפירוש הקונטרס די"ל[ד] אלא חלקו חכמים במת ועוד נראה דלא קשה כלל לפי' הקונטרס דבית נמי לא מסיימי מחילתא שהוא מטמא הנוגע בכתלים אפילו לא יעלה על גביו כקבר שמטמא במגע אפילו מן הצד כדתניא בספרי בפרשת פרה אדומה או בקבר זה קבר סתום או אינו אלא קבר פתוח אמרת ק"ו ומה אהל שמקבל טומאה אינו מטמא מכל צדדין כשהוא פתוח קבר שאינו מקבל טומאה אינו דין שלא יטמא מכל צדדין כשהוא פתוח אלמא כשהוא סתום מטמא אף הנוגע מן הצד:

הלכה כרבי יאשיה. הלכך מותר לתת לכתחילה גובתא שקורין רזי"ל בחבית: **משום מרזב.** פי' הרב פור"ת שלא יבוא ליתן על גגו מרזב וקשה דבגובתא נמי נגזר אלא נראה לרבי כפי' הקונטר שלא יתקן מרזב ליינו שיפול היין בתוכו וילך למרזוק דבשלוקה עלה של הדס ומקפלו כעין מרזב נראה כעושה מרזב אבל בגובתא שאינו עושה בו שום מעשה לא גזרינן. מ"ר:

אייתי ליה בי סדיא. בי[ה] מיצעי הוה דאי לאו הכי היכי אימר מכללא: **מי שנשרו כליו במים.** בדרך גרסינן[ו] לשון נפילה לא כפי' הקונטרס לעיל בפרק במה אשה (דף סה.) שנשרו במי [ז]גשמים דהא אמרינן בגילה בפרק משילין (דף לה:) מאן דתני מנשירין לא משתבש כדתנן מי שנשרו כליו במים בדרך אלמא לשון נפילה הוא.[ז] מ"ר:

המגיה

משום ריחשא וי"א אין מוסיפים זימנין דלא תקניה מעיקרא ואתי לארוחי ביה דרש רב נחמן משום רבי יוחנן הלכה כיש אומרים: [א]ושוין שנוקבין נקב ישן לכתחלה: אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא במקום העשוי לשמר אבל לחזק אסור היכי דמי [ב]לשמר היכי דמי לחזק [ג]א"ר חסדא למעלה מן היין זהו לשמר למטה מן היין זהו לחזק [ד] רבא אמר [ב]למטה מן היין נמי זהו לשמר והיכי דמי לחזק כגון שניקבה למטה מן השמרים א"ל אביי לרבא תניא דמסייע לך [ג]בית סתום יש לו ארבע אמות פרץ את פצימיו אין לו ד' אמות [ד]בית סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו מטמא כל סביביו גובתא רב אסר ושמואל שרי [ה]מחתך לכתחלה דכ"ע לא פליגי דאסור דכ"ע לא פליגי דשרי כי פליגי דחתיכה ולא מתקנא מאן דאסר גזרינן דילמא אתי למיחתך לכתחלה ומאן דשרי [ו]לא גזרינן כתנאי אין חותכין שפופרת ביו"ט וא"צ לומר בשבת נפלה (אין) מחזירין אותה בשבת ואין צריך לומר ביו"ט ור' יאשיה מיקל ר' יאשיה אהייא אילימא אריש הא קמתקן מנא אלא אסיפא ת"ק נמי מישרא קשרי אלא דחתיכה ולא מתקנא איכא בינייהו מ"ם גזרינן ומ"ם לא גזרינן דרש רב שישא בריה דרב אידי משמיה דר' יוחנן הלכה כר' יאשיה: ואם היתה נקובה וכו': מישחא רב אסר ושמואל שרי מאן דאסר [ז]גזרינן משום שעוה ומאן דשרי לא גזרינן אמר ליה רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף בפירוש אמרת לן משמיה דרב מישחא שרי אמר טבות רישבא אמר שמואל האי טרפא דאסא אסור מ"ט רב יימר מדפתי אמר גזירה משום מרזב רב אשי אמר [ח]גזירה שמא יקטום מאי בינייהו [א] איכא בינייהו דקטים ומנחי בי סדיא רב אסר ושמואל [ט]שרי ברכין דכולי עלמא לא פליגי דשרי [י]בקשין דכ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי במיצעי מאן דאסר מיחזי כמשוי ומאן דשרי לא מיחזי כמשוי והא דרב לאו [ג]בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דרב איקלע לההוא אתרא דלא הוה ליה רווחא נפק יתיב בברמלית אייתו ליה בי סדיא לא יתיב מאן דחזא סבר משום דבי סדיא אסור ולא היא דרב אכרוזי מכריז בי סדיא שרי [כ]ומשום כבוד רבותינו לא ישב עליו ומאן נינהו רב כהנא ורב אסי: **מתני'** [ד]נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור ואת המים היפים ברעים בשביל שיצננו ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו [ה]מי שנשרו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו חושש הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה [ב] אבל לא כנגד העם: **גמ'** פשיטא מהו דתימא ניגזר משום אשוויי גומות קא משמע לן: ואת המים היפים ברעים: פשיטא סיפא איצטריכא ליה ואת הצונן בחמה הא נמי פשיטא מהו דתימא ניגזור דילמא אתי לאטמוני ברמץ קמ"ל: [ו]מי שנשרו וכו': [ז]אמר רב יהודה אמר רב [ח]כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור אבל לא כנגד העם תנאי היא דתניא שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם ר"א ור"ש [ט]אוסרין אמר רב הונא

המגיה

משום ריחשא. שלא יכנס בו שרץ כגון [ו] נמייה וחולדה שממיתים את התרנגולים: **זימנין דלא תקניה מעיקרא.** שיהא כדי להוציא הבל ולהכניס את האויר: **לא שנו.** דנוקבין: **אלא במקום.** דסתימה זו לא נעשית אלא לשמור ריח היין שלא יצא ויתקלקל וכיון דלאו סתימה מעלייתא עבדי לה לאו כלום הוא: **לחזק.** שיחזק הכלי שלא יצא יינו הואיל וסתימה מעלייתא היא כי הדר נקיב לה הוי כפותח לכתחלה: **למטה מן היין נמי לשמר הוא.** כיון דלאו כובד היין נשען עליו סגי ליה בסתימה כל דהו: **למטה מן השמרים.** אלא שוויו שכל כובד היין נשען שם: **תניא דמסייע לך.** דלא פקע שם פתח מיניה אלא בסתימה מעלייתא: **בית סתום יש לו ד"א.** קיי"ל בבבא בתרא[ט] חלר מתחלקת לפי פתחיה לפי פתח הבתים הפתוחין לה. אם באו לחלק את החלר בין בתים שהיה לזה בית שפתוחין לו לחלר שני פתחים ולזה בית שפתוחין לו לחלר ד' פתחים נוטל לכל פתח ארבע אמות בחלר נגד פתחו למדת רוחב פתחו והשאר חולקין בשוה ואם נסתם אחד מהם קודם חלוקת החלר ולא פירץ את פצימיו אלא סתם בין שני הפצימין אינו מפסיד [ין] פתחו בכך פירץ את פצימיו ואח"כ סתמו פקע שם פתח מיניה: **בית סתום.** והמת בתוכו אינו מטמא סביביו: **פרץ פצימיו.** וסתמו נעשה קבר ומטמא סביביו ד"א כדאמר בסוטה (ד' מד.) מת תופס ד"א לטומאה וגזרה דרבנן שמא יאהיל ולא יבין: **גובתא.** לתקוע קנה חלול בנקב החבית שילא היין דרך הקנה: **מחתך.** רונגיי"ר לתקנה למדת הנקב: **אהדורי.** אם נפלה: **ולא מתקנא.** לא ניתנה בנקב לידע אם למדתו היא: **אי לימא אריש.** לאותכה ולספותה: **משחא.** שמן עב: **אסור.** למרחו: **טרפא דאסא.** לתת עלה של הדס בנקב החבית שהעלה עשוי כמרזב והיין זב דרך שם: **גזירה משום מרזב.** שמא יכין מרזב: **שמא יקטום.** העלה מן הענף וכיון דקטמיה הוה ליה כמתקן כלי כדתניא במסכת בילה (דף לג:) לחצות[י] בו שיניו לא יקטמנו ואם קטמו חייב חטאת: **כי סדיא.** לבדין שקורין פלטר"ש ועשויין לקפלן מתחתו במקום הכר לו הכסת: **רב אסר.** להביאו דרך מלבוש דרך רשות הרבים כשהוא מעונף בו: **ברלין.** שדרכן להתמסמ בהן: **דשרו.** דמלבוש הן: **ולא הוה ליה רווחא.** בבית למקום מושבם של תלמידים: **ומשום כבוד רבותינו.** שלא היה להן דבר ליסב עליו ויושבין על גבי קרקע: **רב כהנא ורב אסי.** תלמידי חבריה היו לו[כ]: **מתני' נתוך הבור.** שאין בו מים: **שיהא שמור.** שלא יסריח מחמת החום: **ואת המים היפים ברעים.** כלי מלא מים יפים לתוך מקום מים רעים להשתמר [ג] שילונו ולא יחמו: **מי שנשרו.** שנפלו למים בשבת: **נחלר החילונה.** הסמוכה למבוא העיר בתוך העיר שהוא מקום משתמר: **שוטחן בחמה.** ליבשן: **אבל לא לנגד העם.** שיתשדוהו שבבשן: **גמ' פשיטא.** דנותנין תבשיל לתוך הבור: **גומות.** שבקרקע הבור שיהו שוין להושיב הקדרה:

המגיה

דאסא, פי' עלה הדס שנותנין על הנקב של חבית להיות מקלח בו יין ולא יהיה שותת בדפני החבית. לדברי הכל אסור ליטול עלה של הדס בשבת ולשומו בנקב של חבית כמרזב, ואפילו רב אשי לא התיר אלא שאם היה (הנקב) [בנקב] מושך ממנו, אבל לתתו לכתחילה אוסר. **בי סדיא רב אסר ושמואל שרי.** אין זה מקומו אלא בשביל שהזכיר השמועות שחלקו בהן רב אסר ושמואל שרי, נסבה בגררא, ופשוטה היא. כסת זו שחלקו בה [היא] כסת בינונית לא דקה ולא קשה, ומסקינן בה אפילו זו מותר לטלטלה. **נותנין תבשיל בתוך הבור בשביל שיהא שמור.** פי' בור זה אין בו מים ונותן התבשיל בקרקעיתו, מהו דתימא ליגזור דלמא אתי לאשוויי גומות קמ"ל דלא גזרינן. **ואת המים היפים ברעים,** פשיטא. ואת הצונן בחמין פשיטא, מהו דתימא לגזור דילמא אתי (לאשוויי גומות) [לאטמוני] ברמץ קמ"ל דלא גזרינן. **מתני' מי שנשרו כליו בדרך כו'.** אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור, איני והא תנן שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם, ואוקימנא ליה דרב כתנאי. **אמר רב הונא**

עין משפט נר מצוה

לא א ב מיי' פכ"ג מהלכות שבת הל"ח סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שיד סעיף ב:
לב ג מיי' פ"כ מהלכות שביתת עשור הל"ז טוש"ע חו"מ סימן קעב סעיף ז:
לג ד מיי' פ"ז מהלכות טומאת מת הל"ח:
לד ה ו מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שיד סעיף ה:
לה ז מיי' שם הלכה יא סמג שם טור שו"ע שם סעיף יא:
לו ח שם סעיף ה:
לז ט י מיי' פי"ע מהל' שבת הלכה יז סמג שם טוש"ע או"ח סימן שא סעיף לה:
לח כ מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה טו טור או"ח סימן שיח:
לט ל מ נ מיי' שם הל"כ סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שא סעיף מה:

מוסף רש"י

בית סתום. שהיה לו פתח לחלר וסתמו (ב"ב יב.). יש לו ארבע אמות. בחלוקת החלר, שם נאו לחלוק כאילו הוא פתוח (שם). אינו מטמא כל סביביו. אלא כנגד הפתח שם מת בתוכו (שם). פרץ את פצימיו. הרי הוא כקבר, וחכמים טימאו את סביביות הקבר ארבע אמות כדי שלא יקרבו עושי טהרות עד הקבר ויאהיל ולא לדעתייהו (שם). טבות רישבא. טוטת שם האיש, ריש"ל פורש נשבין לגוד מיס ועוף (לעיל יז: ושם: סבי. וכעי"ז תענית י.). כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין. אלא יתשדוהו בפיסול (לעיל סד:) דבר המוחר ואסרוהו מפני מראית העין, שהראוה חודשו בדבר עבירה (ע"ז יב.). אפילו בחדרי חדרים אסור. במקום שאין אדם רואהו אסרוהו (שם).

מוסף תוספות

א. מחיצתא. תוס' הל"ש. ב. שלא פרץ פצימיו, המאהיל תחת זיזין וגזוזטרות. תוס' הל"ש. ג. [כ]ההיא דביצה (י.) ימת בבית ולו] פתחים הרבה כולן טמאים, נפתח אחד מהן, הוא טמא וכולן טהורין, וה"נ. רשב"ם. ד. דמת תפיס אפילו מסיימי מחיצתא. תוס' הל"ש. ה. וקים להו ד... תוס' הל"ש. ו. לשון שרייה. גילה לה: ד"ה מי. ז. לשון נשירה, מלשון פירות הנושרין. תוס' גילה לה: ד"ה מי.

רבינו חננאל

כי מתיירא אם מרחיב הלול יכנס ממנו הנחש ויזיק אותן, וכיון שאין דרך בני אדם להרחיב בלול של תרנגולים, לא גזרו בהרחבת כל נקב וזהו טעם ת"ק. רי"א אין מוסיפין דזמנין דלא תקניה מעיקרא ואתי לארווחי ביה, והילכתא כרווחיהו דדרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דר' יוחנן הלכה כיש אומרים. **ושוין שנוקבין בנקב ישן לכתחילה.** ואמר רב יהודה משמיה דשמואל אינו מותר לפתוח נקב ישן אלא במקום העשוי לשמר, פי' להוציא היין מן השמרים. אבל לחזק אסור, פי' היה נקב בחבית וסתמו שלא יהא שותת. וחלקו רב חסדא ורבה, והילכתא כרבה דתניא מסייעתו. ואילו דברי רבה, רבה אמר למטה מן היין נמי זהו לשמר ומותר לפותחו, והיכי דמי לחזק כגון שניקבה למטה מן השמרים דמוכחא מלתא שאין אדם עושה נקב בקרקעיתה של חבית להוציא יין ולא לשמר עשאו מפני כשמפנה החבית הופכה על פיה, וזה הנקב כיון שסתמו נעשה סיתום זה כגופה של חבית ובטל מלהיות נקב בו, וחשוב כפתח בית הנסתם בפירוץ פצימין שנסתלק ממנו דין פתח לגמרי. **גובתא,** שהיא שפופרת של קנה או של עצים שנותנין [אותם] בנקב החבית אז ביד הנוד של יין להיות מושכין ממנו יין מן החבית אז מן הנוד, רב אסר ושמואל שרי. ואוקימנא חלוקתן בשפופרת החוכה ואינה מתוקנת להכניסה לנקב, אבל לחתוך דברי הכל אסור. ואם היא חתוכה ומתוקנת, דברי הכל מותר להחזירה בנקב החבית או בנוד למשוך ממנה יין. **והעמדנו עוד חלוקת רב ושמואל כתנאי, דתניא אין חותכין שפופרת ביו"ט ואין צ"ל בשבת, נפלה מחזירין בשבת ואין צ"ל ביו"ט, ור' יאשיה מיקל.** ודייקינן עלה ר' יאשיה אהייא מיקל, אילימא אריש שאמר

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבה אמר למעלה מן היין זהו לשמר. גי' הרי"ף למעלה מן היין זהו לחזק למטה מן היין זהו לשמר רבה אמר למעלה וכו': שם ומשום כבוד רבותינו לא ישב. עי' שבועות דף מז ע"א תוס' ד"ה הוה יתיב:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מיכא בייייהו דקטים ומנח. נ"ב פי' שהוא קטום ויש עוד הרבה קטומים טוב. ח"ם ומנמי אבל גירסת הרי"ף והרא"ש וס"ש ומנח: [ב] שם שוטחן בחמה. נ"ב דווקא (ועמ"ש רבינו בפא"ח סימן ש"א ס"ק ק"ה):

לעזין רש"י

רונגיי"ר [ריידניי"ר]. לחתוך.
פלטר"ש [פילטרי"ש]. לבד.

רבינו חננאל (המשך)

ת"ק אין חותכין, כלומר אין חותכין מקנה גדול חתיכה לעשותה שפופרת, בהא ר' יאשיה מיקל והא קא מתקן כלי בשבת. אלא אסיפא שאמר ת"ק נפלה מחזירין אותה, בהא לימא ר' יאשיה מיקל, מי החמיר שיאמר בזה מיקל הלא בזה גם ת"ק מותר קאמר. ותריצנה אלא לאו דחתיכה ולא מתקנה איכא בינייהו. וכך הציעה, אין עושין שפופרת ביו"ט ואין צ"ל בשבת, ואפילו חתיכה ולא מתקנה אסור. אבל אם היתה כבר בחבית ונפלה מחזירין אותה בשבת ואין צ"ל ביו"ט, ור' יאשיה מיקל בחתיכה ולא מתקנה. נמצאו דברי רב כת"ק ודברי שמואל כר' יאשיה. והלכה כר' יאשיה (ודרש) [דדרש] רב שישא בריה דרב אידי משמ' דר' יוחנן הילכתא כר' יאשיה. וזה שאמר חתיכה ולא מתקנה, לאו שצריכה תיקון כלי כגון סכין וכדומה לו, אלא תיקון ביד בלבד, ואם צריכה תיקון בסכין או זולתו סכין כלי אחר, אסורה. **ואם היתה החבית נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שממרח.** כלומר סותם, כדאמרינן התם לעניין חבית שניקבה וסתמה שמרים כו' מורח מן הצדדין. וכיון דר' יהודה דמתניתין וריב"ז ורב ושמואל אמרי ש"מ דאסור לתת שעוה בחבית. וכן משחא, רב אסר גזירה במשחא אטו שעוה, והילכתא כוותיה. **טרפא דאסא** ת"ק אין חותכין, כלומר אין חותכין מקנה גדול חתיכה לעשותה שפופרת, בהא ר' יאשיה מיקל והא קא מתקן כלי בשבת. אלא אסיפא שאמר ת"ק נפלה מחזירין אותה, בהא לימא ר' יאשיה מיקל, מי החמיר שיאמר בזה מיקל הלא בזה גם ת"ק מותר קאמר. ותריצנה אלא לאו דחתיכה ולא מתקנה איכא בינייהו. וכך הציעה, אין עושין שפופרת ביו"ט ואין צ"ל בשבת, ואפילו חתיכה ולא מתקנה אסור. אבל אם היתה כבר בחבית ונפלה מחזירין אותה בשבת ואין צ"ל ביו"ט, ור' יאשיה מיקל בחתיכה ולא מתקנה. נמצאו דברי רב כת"ק ודברי שמואל כר' יאשיה. והלכה כר' יאשיה (ודרש) [דדרש] רב שישא בריה דרב אידי משמ' דר' יוחנן הילכתא כר' יאשיה. וזה שאמר חתיכה ולא מתקנה, לאו שצריכה תיקון כלי כגון סכין וכדומה לו, אלא תיקון ביד בלבד, ואם צריכה תיקון בסכין או זולתו סכין כלי אחר, אסורה. **ואם היתה החבית נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שממרח.** כלומר סותם, כדאמרינן התם לעניין חבית שניקבה וסתמה שמרים כו' מורח מן הצדדין. וכיון דר' יהודה דמתניתין וריב"ז ורב ושמואל אמרי ש"מ דאסור לתת שעוה בחבית. וכן משחא, רב אסר גזירה במשחא אטו שעוה, והילכתא כוותיה. **טרפא**

מסורת הש"ס

(ו) [פי' להוציא היין מן השמרי". עריוך ערך חזק ע"ש], (ז) ב"ב יב., (ח) [בכרמ' ט. וש"נ], (ד) לעיל לט., (ט) ביצה לה:, (י) לעיל סד: ביצה ט. ע"ז יב., (ו) עי' לעיל נא: רש"י ד"ה קטנה וסס משמע שנמייה וחולדה חיות הן, (כ) [דף יא.], (ט) [רש"ל], (י) [ל"ל לחוץ], (כ) [כלאיתא סנהדרין ט:], (ל) רי"ל דגרס' הני"ן דשמרי בקמץ בשן כפילה דאלו הני"ן במיקב הוי לשון שרייה. רש"ל, (מ) [ועי' תוס' גילה לה: ד"ה מי שנשרו],

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבה אמר למעלה מן היין זהו לשמר. (ב) רש"י ד"ה ואת המים וכו' אלא תקניה מעיקרא ולא פליגי דכ"ע לא פליגי דשרי כי פליגי דחתיכה ולא מתקנא מאן דאסר גזרינן דילמא אתי למיחתך לכתחלה ומאן דשרי לא גזרינן כתנאי אין חותכין שפופרת ביו"ט וא"צ לומר בשבת נפלה (אין) מחזירין אותה בשבת ואין צריך לומר ביו"ט ור' יאשיה מיקל ר' יאשיה אהייא אילימא אריש הא קמתקן מנא אלא אסיפא ת"ק נמי מישרא קשרי אלא דחתיכה ולא מתקנא איכא בינייהו מ"ם גזרינן ומ"ם לא גזרינן דרש רב שישא בריה דרב אידי משמיה דר' יוחנן הלכה כר' יאשיה: ואם היתה נקובה וכו': מישחא רב אסר ושמואל שרי מאן דאסר גזרינן משום שעוה ומאן דשרי לא גזרינן אמר ליה רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף בפירוש אמרת לן משמיה דרב מישחא שרי אמר טבות רישבא אמר שמואל האי טרפא דאסא אסור מ"ט רב יימר מדפתי אמר גזירה משום מרזב רב אשי אמר גזירה שמא יקטום מאי בינייהו [א] איכא בינייהו דקטים ומנחי בי סדיא רב אסר ושמואל שרי ברכין דכולי עלמא לא פליגי דשרי בקשין דכ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי במיצעי מאן דאסר מיחזי כמשוי ומאן דשרי לא מיחזי כמשוי והא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דרב איקלע לההוא אתרא דלא הוה ליה רווחא נפק יתיב בברמלית אייתו ליה בי סדיא לא יתיב מאן דחזא סבר משום דבי סדיא אסור ולא היא דרב אכרוזי מכריז בי סדיא שרי ומשום כבוד רבותינו לא ישב עליו ומאן נינהו רב כהנא ורב אסי: **מתני'** נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור ואת המים היפים ברעים בשביל שיצננו ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו מי שנשרו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו חושש הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה [ב] אבל לא כנגד העם: **גמ'** פשיטא מהו דתימא ניגזר משום אשוויי גומות קא משמע לן: ואת המים היפים ברעים: פשיטא סיפא איצטריכא ליה ואת הצונן בחמה הא נמי פשיטא מהו דתימא ניגזור דילמא אתי לאטמוני ברמץ קמ"ל: מי שנשרו וכו': אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור תנן שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם תנאי היא דתניא שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם ר"א ור"ש אוסרין אמר רב הונא

המגיה

המנער טליתו. מן הטפר: **חייב חטאת.** [מ] דזהו ליבונה: **אלא באוכמי.** שהאבק מקלקל מראיתה וקפיד עליה: **והוא דקפיד עלייהו.** לגופן עד שינערם: **קמחלי** (א) **שבתא.** וגלימי אוכמי הוו: **לא קפדינן.** לא איכפת לן אם יש עליה אבק הלכך לאו ליבון הוא: **דומתאי.** כובעי: **הוה קא מחסס.** לשון לא תחסוס (דברים כה): **למיסבא ליה.** שצריך לנער הטל מעליה: **בטליה מקופלת.** לאחר שנתנה על ראשו הגביה שיפוליה על כתפיו: **חייב חטאת.** שאין זה דרך מלבוש: **והרטנין.** על שם מקום: **נימא כרוכה על אצבעו.** שלא יפול מכתפיו: בר חיי: **מרזב.** מפרש לקמיה: **כיסי בבלייתא.** שמסלקין בגדיהם מן הארץ כשהן ארוכין וכופלין אותן כלפי מעלה פרונגלי"ש ומחזיקין אותן [ג] ע"י חוטין והיינו כמין כיס וכמו מרזב: **אסור.** משום תקוני מנא: **הכי מאי.** קולטו חלוקו [ד] (בפניו) בענין אחד ושואלו כגון זה מרזב או לא וחזר וקולטו בענין אחר ושואלו: **לנופיה.** שיהא מתוקן תמיד להעמיד קיפולו לעולם: **להתנאות.** לפי שעה: **מתנאה בסדינו.** אחר שנתעטף היה מתקנו על גופו ומייאבו. ובחול קאמר כלומר אלמא דאורחיה בהכי וה"ה לשבת: **שני לידי טליתו.** שבימינו ובשמאלו לצד הקרקע: **כן זירוז: בזו לא חייב ר"מ חטאת.** בתמיה. דאין זה דרך מלבוש אלא דרך משוי: **דקדק ר"מ ע"כ.** בתמיה לחייב חטאת בדבר הדומה להיות מותר כזה שאינה מקופלת ואחוריה נופלין למטה מכתפיו אלא שלידיה היו מונחין על כתפו: **אלא.** הורידה למטה שקבל דבריו: **נשאל איסמר.** לא אירע מעשה זה לרבי אלא שאלו לפניו מהו לאחת בו ובקש להתיר עד שאמרו לפניו משום רבי מאיר חייב חטאת דאיהו סבר הואיל ואינה מקופלת שהרי אחוריה היו נופלין למטה מן כתפיו אלא שלידיה היו מונחים על כתפיו הוה סבר דרך מלבוש הוא: **מתני' מי מערה.** מי מקוה מקורה (ב) שהוא חם ואין חומו יולא. ודוקא חמין נקט ומש"ה קתני הרוחץ ביעבד: **ונסתפג.** וקינח: **אפי' בעשר אלונטיות.** סדינין שמקנחין בהן וסיפג בהן זה אחר זה. ורבותא היא דלא נפישי מיא בכל חד אפ"ה לא יביאם בידו בתוך ביתו אפי' ע"י עירוב שמא ישכח ויסחט בבואו: **אבל עשרה בני אדם.** הואיל ומרובין הן מדכרי אהדדי: **מסתפגין באלונטיות אחת.** והיינו נמי רבותא דחדא אלונטית לעשרה (ג) נפיסא ביה מיא אפילו הכי מדיחין אותה בידיים: **פניהם ידיהם ורגליהם.** אורחא דמילתא נקט וה"ה לכל גופה: **סכין.** שמן בשבת: **וממשמשין.** ביד על כל הגוף להגאה: **אבל לא מהעמלין.** לשפשף בכח: **ולא מפגרין גר'.** גרטי"ר במגרלת שקורין אשטרייל"א דהוי עובדא דחול: **לקורדימא.** שם הנהר. ובגמ' [ע"ב] מפרש טעמא: **אפיקטויזין.** להקיא: **ואין מעלבין אם הקטן.** לשון ידיך עלבוני (איוב י) שמתקנים ומיישבין עלמותיו וחוליות שדרתו כמדת עלמו ובגמרא [ע"ב] אמר טעמא: **ואין מחזירין אם השבר.** עצם שנשבר. כל רפואה אסורה משום שחיקת סמנין: **נפרקה.** אלוייש"ר בלע"ז שילא העצם מפרק שלו: **לא יטרפם.** לשון ביאים טרופות בקערה (חולין דף סד.): גמ'

המנער טליתו בשבת חייב חטאת ולא אמרן אלא בחדתי אבל בעתיקי לית לן בה ולא אמרן אלא באוכמי אבל בחיורי וסומקי לית לן בה והוא דקפיד עלייהו עולא איקלע לפומבדיתא חזא רבנן דקא מנפצי גלימייהו אמר קמחללין רבנן שבתא אמר להו רב יהודה נפוצי ליה באפיה אנן לא קפדינן מידי אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף א"ל הב לי כומתאי [חזא דאיכא] טלא עליה הוה קמחסס למיתבה ליה א"ל נפוץ שדי אנן לא קפדינן מידי [ד] **אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן** [ה] **היוצא בטלית מקופלת מונחת לו על כתיפו בשבת חייב חטאת תנ"ה סוחרי כסות היוצאים בטליתות מקופלות ומונחות על כתיפן בשבת חייבין חטאת ולא סוחרי כסות בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של מוכרין לצאת כך וחנוני** [ו] **היוצא במעות הצרורין לו בסדינו חייב חטאת ולא חנוני בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכו של חנוני לצאת כך** [ז] **והרטנין** [ג] **יוצאין בסודרין** [א] **שעל כתיפן ולא רטנין בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של רטנין לצאת בכך א"ר יהודה מעשה בהורקנוס בנו של רבי אליעזר בן הורקנוס שיצא בסודר שעל כתיפו בשבת אלא שנימא כרוכה לו באצבעו וכשבא הדבר לפני חכמים אמרו** [ח] **אפילו אין נימא כרוכה לו באצבעו דרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרב חסדא הלכה אע"פ שאין נימא כרוכה לו באצבעותיו עולא איקלע לבי אסי בר היני בעו מיניה מהו לעשות מרזב בשבת אמר להו הכי אמר רבי אלעי אסור לעשות מרזב בשבת מאי מרזב אמר ר' זירא כיסי בבלייתא ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא א"ל הכי מאי א"ל אסור והכי מאי א"ל אסור אמר רב פפא** [ז] **הנקוט האי כללא בידך כל אדעתא דלכנופי** [ב] **אסור כל דלהתנאות שרי כי הא דרב שישא בריה דרב אידי מתנאה בסדינו הוה כי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא רבי לשדה והיו שני צידי טליתו מונחין על כתיפו אמר לפניו יהושע בן זירוז בן חמיו של רבי מאיר בזו לא חייב ר' מאיר חטאת אמר ליה דקדק רבי מאיר עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רבין אמר לא יהושע בן זירוז הוה אלא יהושע בן כפוסאי היה חתנו של ר' עקיבא אמר בזו לא חייב ר' עקיבא חטאת אמר לו דקדק ר"ע עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רב שמואל בר רב יהודה אמר נשאל איתמר: מתני' הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותן בידן סכין וממשמשין** [ט] **אבל לא מתעמלין ולא מתגררין אין יורדין** [י] **לקורדימא** [כ] **ואין עושין אפיקטויזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל** [כא] **רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא: גמ' קתני מי מערה דומיא דמי טבריא מה מי טבריא חמין אף מי מערה חמין** [כב] **הרוחץ דיעבד אין לכתחילה לא מכלל דלהשתטף**

המנער טליתו. פי' ר"ח מן הטל שעליו דהיינו כיבוס וליבון חייב חטאת וכן משמע דהוי דומיא דכומתא דרב יוסף אבל בגיעור מן הטפר כדפירש בקונטרס אין נראה שיהא שייך ליבון[א]: **היוצא בטלית מקופלת.** איידי דאיירינן במי שנפרו כליו בדרך שאז דרך הוא לקפל טליתו נקטיה הכא: **הרטנין.** רטנין כמו הרהטנין[ב] (הערוך פי' הרליס) **מהו לעשות מרזב.** נראה לרבי דלענין איסור הוצאה אייריג כמו טלית של ד' כנפו' ולוקח שני לידי רוחב טליתו של לד ימינו ונותן על כתף השמאלית ואינו פושטו על כתף אלא מקופל ומונח על כתפו והיינו דקאמר מאי מרזב כיסי בבלייתא שקורין פרונגלדר"ה דכשהוא מונח כמו שפירשתי יש בו כיסים מרובים וכל כיסא וכיסא נראה כמין מרזב ומיבעיא ליה אי איכא איסור הוצאה בכך כיון שאינה דרך מלבוש והיינו דקאמר כל אדעתא לכנופי אסור דהיינו כמו שפירשתי ששני לידי הימין מקובלים ומונחים על כתף השמאלית שיכול לילך במהרה ולא יכביד עליו טליתו[ד] אדעתא דלהתנאות שפיר דמי והיינו כשאין לידי טליתו מקובלין אלא לד אחד מונחת על כתפו אבל לאחרו ולד האחר נופל על שכמו עד הזרוע ואין בו שום[ו] כיסוי[ה] והיינו שלשל רבי טליתו דבסמוך שלשל אותו[ו] כמו שפירשתי כעין להתנאות והיינו דרך מלבוש וכן פירש בערוך ערך מרזב אסור לעשות מרזב בשבת פירוש כשיעטוף אדם טליתו ויקפיל שני קצותיו כעין דרך קיפול וייניחנה על שכמו השמאלית ויחזור ויקפל שאר הטלית שבצד הימין וייניחנה בכתפו רק מה שפירש שקורין מרזב מה שטליתו מוספלת מהנה ומהנה וחלל כנגד השדרה דנראה כמין מרזב אינו נראה לרבי דא"כ מאי קאמר בתר הכי מאי מרזב כיסי בבלייתא הלא אינו עשוי כעין כיסא. מ"ר:

אף מי מערה חמין. [ד] שהוחמו בחול[ז] דאי בחמי טבריא שרי לכתחילה כדאמר בפרק כירה (ד' מ. וש"ס) והניחו להן חמי טבריא ובפרק שמונה שרצים (ד' קט. וש"ס:) [מ]: **דיעבד**[ח] **אין.** אמי מערה[ט] קאי ולא תנא במתני' חמי טבריא אלא למידק אף מי מערה חמין[י] [כ]: דתניא

אמר ליה דקדק רבי מאיר עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רבין אמר לא יהושע בן זירוז הוה אלא יהושע בן כפוסאי היה חתנו של ר' עקיבא אמר בזו לא חייב ר' עקיבא חטאת אמר לו דקדק ר"ע עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רב שמואל בר רב יהודה אמר נשאל איתמר: מתני' הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותן בידן סכין וממשמשין אבל לא מתעמלין ולא מתגררין אין יורדין לקורדימא ואין עושין אפיקטויזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא: גמ' קתני מי מערה דומיא דמי טבריא מה מי טבריא חמין אף מי מערה חמין הרוחץ דיעבד אין לכתחילה לא מכלל דלהשתטף

חמיו של ר"מ, בזו לא חייב ר"מ חטאת. כלומר זה המעשה דומה לרטנין שיוצאין בסודרין בסדינין מקובצין ולא משולשלין על כתיפיהן, ור' מאיר לא היה מחייב בזה חטאת כאי לא אסורא מדרבנן. א"ל ר' דיקדק ר"מ עד כאן שילשל רבי טליתו. **מתני' הרוחץ במי מערה כו'.** אוקימנא למתניתין הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה לרחוץ בחמין אסור. ולהשתטף בחמין נמי אפילו כל גופו מותר כר"ש, דתניא לא ישתטף אדם בין בחמין בין בצונן דברי ר"מ, ור"ש מתיר, ר' יהודה אומר בחמין

מא ב מיי' פי"ט מה"ש סמ"ע יט סמג שם טור שו"ע או"ח סימן שא סעיף כט:

מב ג שם סעיף לב לג:

מג ד מיי' שם טור שו"ע שם סעיף לד:

מד ה שם סעיף לא:

מה ו מיי' פכ"ב שם הלכה כ טור שו"ע או"ח סימן שכו סעיף א:

לעזי רש"י

פרונצי"ש. קפלים.
גרטי"ר. לגרד.
אישטריי"ל"א קרצפת, מגררת.
אלויישי"ר [אישלוישייד"א]. שמוטה.

מוסף רש"י

אפיקטויזין. לקיא, שותה משקים ומקיא, ולא לרפואה אלא להריק את מעיו שיוכל לאכול ולשתות היום הרבה, ואע"ג דלא גזור בה משום שחיקת סממנין, דהא לאו לרפואה היא, אסור משום דמתקן גברא (לעיל קכג:).

מוסף תוספות

א. בלי מים או משקה. ריטב"א. ב. רצים. תוס' הרא"ש. מלשון ריהטא. מאירי. ג. ולא בתיקון כלי. מאירי. ד. שזה דרך משוי. ריטב"א. ה. בתוס' הרא"ש הגי': 'ואין בו קמטים'. ו. צד האחד על דרומו. תוס' הרא"ש. ז. מערב שבת. תוס' רי"ד. שכן היה דרכם להחם חמין מערי"ש ונותנים אותם במערה דמטללי לה להחזיק חומן. ריטב"א. ח. והאי דקאמר. תוס' הרא"ש. ועי' מהרש"א והגהות הב"ח שהוא המשך לדיבור הקודם. ט. אבל במי טבריא אפילו לכתחילה שרי. תוס' לעיל קט. ד"ה רוחקין. י. דומיא דמי טבריא וטעמא משום מערה מכוסה היא וכו' וחיישינן שמא יזיע, ומש"ה לכתחילה לא. תוס' לעיל קט. ד"ה רוחקין.

רבינו חננאל (המשך)

קצוותיה כמין כרך קיפול ויניחה על כתפו השמאלית, ויחזור ויקפל שאר הטלית המשולשל בצידו הימין ויניחה בכתפו בימין, נמצאת טליתו מקופלת מהנה ומהנה ומופשלת על כתפיו וחלל כנגד השדרה ונראה כמין מרזב. וכעניין זה היה קשר כישי [כמו] בבלייתא שהיו קושרין ב' כריכות, וקורין אותה כישא וכיסכוסי מאני[ה]). וי"א זולתי פירוש זה, אבל חובה עלינו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו [נ"א: שקיבלנו מהם]. וכדרב פפא שהוא בתראה עבדינן דאמר כללא [דמילתא] כל אדעתא לכנופי אסור, כל להתנאות שפיר דמי, וכדרב שישא בריה דרב אידי שהיה מתנאה בסדינין. כי אתא רב דימי אמר, פעם אחת יצא רבי לשדה והיו ב' צידי טליתו מונחין לו על כתיפו ושאר הטלית כרוכה ומופשלת לו לאחוריו. אמר לפניו יהושע בן זירוז בן

ה) עיין בערוך ערך מרזב ה'.

ו) [אולי צ"ל אלמא דאסורה מדרבנן ואפשר דרבינו מפרש כזו לא חייב ר"מ חטאת בניחותא דחטאת לא היה מחייב רק הוי אוסר מדרבנן וצ"ע בזה].